

ваюцца на гэтых рынках адносіны аказваюць уплыв на канкурэнцыю на таварных рынках, рэгулююцца іншымі актамі заканадаўства, якія ў цяперашні момант не прыняты. Кроме таго, выкарыстанне грамадзянскіх правоў з мэтай абмежавання канкурэнцыі, а таксама злупотрэбленне сваім домінуючым становеннем на рынку не дапускаецца ў адпаведнасці з нормай часткі 2 пункта 1 ст. 9 ГК.

Злупотрэбленне хозяйствуючым суб'ектам домінуючым становеннем на рынку з'яўляецца адной з форм монополістычнай дзейнасці (ст. 5 Закона аб супрацьдзеянні монополістычнай дзейнасці), у сувязі з чым цэласообразна пры ўсталяванні межаў рэалізацыі грамадзянскіх правоў ввесці забарону на ажыццяўленне монополістычнай дзейнасці (як правапарушэння) ў любых яе праявах.

І.У. Вішнеўская

БДЭУ, Мінск

ПРАВА ўЛАСНАСЦІ ў ГРАМАДЗЯНСКІМ КОДЭКСЕ БССР 1923 г.

Тэарэтыкі савецкай сацыялістычнай ідэалогіі першапачаткова зыходзілі з адмаўлення прававых традыцый, якія складаліся на працягу развіцця чалавечай цывілізацыі, таму што лічылі права рэгулятарам адносінаў выключна ў класавым грамадстве. У першыя паслярэвалюцыйныя гады ў ідэалагічнай савецкай прававой дактрыне мы сустракаем такія вызначэнні права, як сістэма грамадскіх адносінаў, якія адпавядаюць інтарэсам пануючага класа, або сукупнасць правіл, маючых сваім прызначэннем клопат аб падпарадкаванні членаў грамадства агульным умовам вытворчасці і абмена. Што тычыцца ў прыватнасці такой галіны, як грамадзянскае права, то яно разглядалася як сукупнасць нормаў, разлічаных на рэгуляванне грамадскіх адносінаў толькі ў сферы індывідуалістычнай і анархістычнай прыватнаўласніцкай гаспадаркі.

Ва ўмовах, калі гандлевыя адносіны былі зведзены да мінімуму і шырокае распаўсюджванне атрымала ідэя прамога безграшовага, безтаварнага размеркавання, неабходнасць у грамадзянскім праве адмаўлялася. Але ў 1921 г. савецкі ўрад вымушан быў унесці карэктывы ў прававую палітыку. Галоўнае заключалася ў тым, што пераход ад ваеннага камунізму да новай эканамічнай палітыкі выклікаў неабходнасць кваліфікацыі права. Таму ў шэрагу іншых кодэксаў 01.01.1923 г. урадам РСФСР быў прыняты Грамадзянскі

кодэкс, які 01.03.1923 г. органамі ўлады БССР быў уведзены ў дзеянне на яе тэрыторыі.

Грамадзянскі кодэкс 1923 г. выдзяляў тры віды права на рэч: права ўласнасці, права забудовы і права залога маёмасці. Такая класіфікацыя істотна адрознівалася ад класічнай і адлюстроўвала падыходы савецкай прававой навукі, накіраваныя на ўключэнне ў рэчавае права такіх інстытутаў, якія выкарыстоўваліся ў сацыялістычным будаўніцтве. Згодна з кодэксам уласнасць выступае ў трох відах: дзяржаўная, каператыўная і прыватная.

З прыватнага абарота ізымалася земля, яе нетры, лясы і воды. Валоданне зямлёй дапускалася толькі на ўмовах карыстання. Таму кодэкс скасоўваў традыцыйны падзел маёмасці на рухомую і нерухомую. Разам з тым кодэкс дапускаў прыватную уласнасць пабудовы на зямлі (арт. 54), што парушала замацаванае яшчэ ў рымскім праве палажэнне — “Пабудова следуе лёсу зямлі”.

Прадметам прыватнай уласнасці маглі быць немуніцыпальныя пабудовы, гандлёвыя і прамысловыя прадпрыемствы, якія мелі абмежаваную законам колькасць рабочых (20 чал.), сродкі вытворчасці, грошы, каштоўныя паперы, замежная валюта, прадметы хатняй гаспадаркі і асабістага ўжытку.

Разам з тым Грамадзянскі кодэкс 1923 г. прадугледжваў магчымасць канцэсіі (арт. 55). Заканадаўца ўводзіць спецыяльны парадак перадачы савецкім урадам дзяржаўных прадпрыемстваў са значнай колькасцю работнікаў у прыватную ўласнасць на правах канцэсіі, як айчынным, так і замежным прадпрыемальнікам.

Трэба адзначыць, што Грамадзянскі кодэкс 1923 г. не ўтрымліваў зразумелай, дакладнай рэгламентацыі каператыўнай уласнасці (арт. 57). У адрозненне ад прыватных асоб закон дазваляў каператыўным арганізацыям мець ва ўласнасці прадпрыемствы з неабмежаванай колькасцю рабочых. Асобую ўвагу Грамадзянскі кодэкс удзяляў дзяржаўнай уласнасці, прадугледжваў яе выключную абарону. Так, арт. 60 Грамадзянскага кодэкса прадстаўляў найбольшую іскавую абарону дзяржаўнай уласнасці, якую можна было запатрабаваць з любога незаконнага ўладання, прычым іскавая даўнасць пры гэтым не прымянялася. Здзелкі, якія маглі прывесці да яўных страт уласнасці дзяржавы, абвяшчаліся несапраўднымі.

Такім чынам, прааналізаваныя намі нормы, якія рэгулявалі права ўласнасці, змешчаныя ў Грамадзянскім кодэксе 1923 г., сведчаць аб тым, што ў адпаведнасці з савецкай юрыдычнай дактрынай ён імкнецца зацвердзіць марксісцкі прынцып класавасці права. Але сама сіла сацыяльна-палітычнага і эканамічнага раз-

віцця вымушала савецкага заканадаўцу ў пэўнай меры звяртацца да традыцый дарэвалюцыйнай цывілістыкі.

А.А. Гончаров

БГЭУ, Минск

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Становление отечественной концепции экономического развития сталкивается с большим количеством препятствий, которые имеют особую специфику и обусловлены не только рыночной конъюнктурой, но и большим числом неэкономических факторов (политическими, социальными, экологическими, культурными и др.). В современных рыночных отношениях необходимо решаться на рискованные и затяжные по времени инновационные и нетривиальные действия.

Стратегическое планирование в условиях глобальной индустриализации общественной жизни должно опираться на многофункциональный механизм поиска и реализации научного потенциала. Если в наши дни вопросы внедрения технологий ставят все международное сообщество в условия жесткой конкуренции, то завтрашний день может оставить многих в качестве зависимых и возможно отсталых придатков.

Президент Республики Беларусь поставил сегодня перед всеми ветвями власти серьезные задачи по развитию инновационной деятельности. Это говорит о многом. Исторически сложилось, что Республика Беларусь была в лидерах по количеству научных кадров на душу населения. Некоторые западные центры охотно перекупают наших специалистов, вкладывают их потенциал в развитие своих проектов и в итоге получают хорошие дивиденды. Не использовать такое преимущество равносильно переходу в разряд постоянно зависимых от конъюнктуры рынка. Становится совершенно очевидным, что необходимо смело вступать в жесткую конкурентную борьбу с ведущими инновационными центрами мира и особенно в тех областях, где традиционно мы можем быть лидерами.

На наш взгляд, подготовка и создание инновационных центров должны идти в комплексном экономико-правовом поле, когда все необходимые экономические составляющие облечены в гибкую и соответствующую всем требованиям современности правовую фор-